



Duurzaamheidsvisie

Duurzaamheid vanuit de lokale sterktes



bel +31(0)492 33 07 08
e-mail info@qppc.nl
internet www.qppc.nl

QP Project Consultancy
bezoek of bel 't Cour 32 - 5701 MP Helmond
post postbus 175 - 5700 AD Helmond



Projectplan

Projectnaam:	Duurzaamheidsvisie
Documentversie:	2.0
Documentstatus:	Concept
Datum:	22 december 2016



Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Proces duurzaamheidsvisie	6
1.2	Duurzaamheidsprogramma.....	7
2	Duurzaamheid – toepassing en borging.....	8
2.1	People, Planet, Profit.....	8
2.2	Toepassing en borging van het 3P-model	9
3	Duurzaamheid vanuit onze identiteit.....	11
3.1	Vestingstad Geertruidenberg.	11
3.2	Raamsdonk een rustieke agrarische kern	11
3.3	Raamsdonksveer winkelhart en voorzieningen	11
3.4	De Donge als duurzame levensader	11
4	De rol van de gemeente Geertruidenberg	12
	Bijlage	13
	Bijlage: Kansen voor Duurzaamheidsinitiatieven	14



1 INLEIDING

De inwoners en de bedrijven binnen onze gemeente ondernemen verschillende initiatieven om duurzaamheid in te bedden in onze samenleving. Zij doen dit om een gezonde en duurzame leefomgeving te creëren voor zowel de huidige als de toekomstige generatie. Initiatieven die we als gemeente ondersteunen. Ook als gemeente ondernemen we verschillende initiatieven die een bijdrage leveren aan een duurzame leefomgeving.

In de komende jaren willen we ons als gemeente, samen met onze inwoners en bedrijven, blijven inzetten voor duurzaamheid. Om deze inzet vorm te geven willen we samen met afgevaardigden van de samenleving een duurzaamheidsvisie opstellen. Deze visie dient als guideline voor het inbedden van duurzaamheid binnen onze gemeente. In het verlengde van de visie worden duurzaamheidsprojecten geformuleerd die we de komende jaren tot uitvoering willen brengen. De uitwerking van deze projecten vindt plaats in het duurzaamheidsprogramma. Tevens dient de visie als uitgangspunt voor het inbedden van duurzaamheid in nieuwe ontwikkelingen en eventuele wettelijke verplichtingen voortvloeiend uit landelijke of regionale trends.

1.1 Proces duurzaamheidsvisie

Duurzaamheid heeft een integraal karakter. Om erachter te komen wat binnen de gemeente wordt verstaan onder duurzaamheid en op welke proactieve wijze duurzaamheid kan worden opgepakt is het volgende proces doorlopen.

Inventarisatie

Er is gestart met een inventarisatie om een duidelijk beeld te krijgen van reeds gemaakte keuzen aangaande duurzaamheid. De gemeente heeft immers ook in de afgelopen jaren verschillende initiatieven genomen op het gebied van duurzaamheid. Ook zijn aan duurzaamheid gerelateerde plannen, ontwikkelingen en beleid geïnventariseerd om een realistisch beeld te krijgen van waar we momenteel als gemeente staan.

Atelier

Met de resultaten uit de inventarisatie als uitgangspunt is een atelier georganiseerd. In dit atelier zijn, met afgevaardigden van burgers en bedrijven binnen onze gemeente, enkele discussies vanuit verschillende invalshoeken gevoerd over de wijze waarop duurzaamheid binnen onze gemeente moet worden vormgeven.

Duurzaamheidsvisie

De resultaten van de inventarisatie en het atelier zijn verwoord in onderliggende duurzaamheidsvisie. De duurzaamheidsvisie is middels een presentatie besproken met de afgevaardigden van burgers en bedrijven.



1.2 Duurzaamheidsprogramma

Na instemming met de duurzaamheidsvisie wordt samen met de expertisegroep het duurzaamheidsprogramma opgesteld. Aandachtspunten hierbij zijn:

- Praktische uitvoerbaarheid
- Ruimte voor actuele ontwikkelingen
- Financierbaar

In het duurzaamheidsprogramma worden de thema's per element ('People', 'Planet' en 'Profit') uitgewerkt, waarna per thema meetbare subdoelen worden geformuleerd.

Aan de hand van de duurzaamheidsvisie en de thema's wordt inzichtelijk gemaakt welke ontwikkelingen geïnitieerd kunnen worden om de inbedding van duurzaamheid te realiseren. Aan de hand van de ontwikkelingen worden, samen met de expertgroep, projecten geformuleerd.

Per project wordt bepaald welke middelen noodzakelijk zijn voor de realisatie en hoe deze middelen vergaard kunnen worden. Voor de financiering van deze projecten wordt onder andere onderzocht welke subsidiemogelijkheden er zijn en of samenwerkingsverbanden kunnen worden aangegaan. Tot slot worden de te behalen projectresultaten vertaald naar indicatoren om te monitoren en tijdig bij te kunnen sturen.



2 DUURZAAMHEID – TOEPASSING EN BORGING

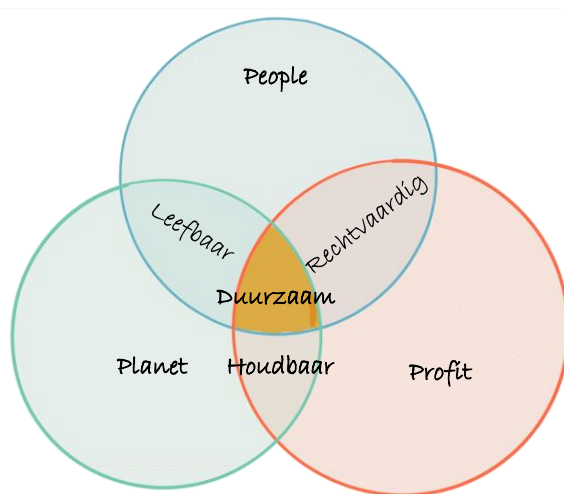
Duurzaamheid is een begrip met veel verschillende definities. Uiteenlopend van de in het Brundtland-rapport gehanteerde definitie: 'Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van de huidige generaties zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen', tot een 'Framework voor Strategische en Duurzame Ontwikkelingen'¹.

Binnen de gemeente Geertruidenberg wordt de definitie voor duurzaamheid gehanteerd zoals deze is omschreven door John Elkington in de 3 P's², People, Planet & Profit.

2.1 People, Planet, Profit

'People', 'Planet' & 'Profit' (ook wel: de 3 P's) staan voor de drie elementen, 'People' (sociale), 'Planet' (milieu) en 'Profit' (economie), die in harmonie gecombineerd dienen te worden.

Wanneer de combinatie niet harmonieus is zullen de andere elementen hieronder lijden. Wanneer bijvoorbeeld winst te veel prioriteit krijgt, dan zullen mens en milieu hiervan de dupe worden, bijvoorbeeld door slechte arbeidsomstandigheden of vernietiging van de natuur. Andersom ziet de slogan ook het winstelement als essentieel onderdeel van ontwikkeling. De drie elementen ontwikkelen zich onafhankelijk van elkaar maar hebben overlappende zones (leefbaarheid, rechtvaardigheid en houdbaarheid), waarin spanning bestaat tussen twee van de drie elementen.



Duurzaamheid zit daar waar de drie elementen elkaar overlappen. Duurzaamheid betekent dus een integrale afweging van belangen en behoeften waarin naast een harmonie tussen de drie elementen in de huidige situatie ook gestreefd wordt naar harmonie in de toekomst. Dit opdat de huidige leefkwaliteit ook gegarandeerd kan worden voor toekomstige generaties. De abstracte elementen 'People', 'Planet' & 'Profit' van het 3P-model vallen uiteen in meer concrete thema's per element waar vervolgens meetbare subdoelen voor worden geformuleerd.

People

'People' staat voor de zorg voor en het welzijn van de samenleving. Hierbij kan gedacht worden aan het thema: "sociale investering". Een percentage van de realisatiekosten van bepaalde projecten wordt aangewend om lokale uitkeringsgerechtigden aan werk te zetten. Op kleinere schaal heeft 'People' betrekking op de medewerkers binnen een organisatie. In een maatschappelijk verantwoorde organisatie zijn er goede arbeidsverhoudingen, kunnen de werknemers zich ontwikkelen en hebben zij voldoende eigen verantwoordelijkheid. Ook biedt deze organisatie een leefbare omgeving voor de nabije bevolking, en er is tevens ook respect voor mensenrechten en arbeidsomstandigheden in andere landen.³

¹Framework for Strategic Sustainable Development (FSSD*)

²Triple Bottom Line, 1994

³ Sociaal- Economische Raad, 2000



Planet

'Planet' staat voor een proactieve opstelling met betrekking tot de natuurlijke leefomgeving en het bijdragen aan het oplossen van milieuproblemen waarop een organisatie invloed heeft of kan hebben. Hierbij komen aspecten als milieumanagement, ketenbeheer, levenscyclus-analyse en eco-efficiëntie naar voren. Ook houdt dit in dat de milieuaspecten voor iedereen zichtbaar en transparant zijn, zodat anderen kunnen nagaan hoe een organisatie omgaat met het milieu.³ Een geschikt thema binnen het element 'Planet' kan bijvoorbeeld "afvalreductie" zijn.

Profit

'Profit' gaat over het scheppen van economische waarde door het produceren van goederen en aanbieden van diensten. Een organisatie is winstgericht om de toekomst van de organisatie zeker te stellen en winst vormt de financiële basis van de onderneming. Naast de financiële prestaties van individuele organisaties wordt ook gekeken naar de economische effecten van de activiteiten van de organisatie op de omgeving, zoals werkgelegenheid en investering in infrastructuur. Hiermee is de aanwezigheid van profit een voorwaarde om ook de twee andere elementen te verbeteren.³ Binnen het element 'Profit' past bijvoorbeeld het thema 'totale eigendomskosten' ('total cost of ownership'). Dit betreft een financieel management model waarbij een zo goed mogelijke inschatting wordt gemaakt van de directe en indirecte kosten van een proces, product of dienst over de gehele (economische) levensduur.

2.2 Toepassing en borging van het 3P-model

Een van de taken van de gemeente is er zorg voor te dragen dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd en overheidsdoelen worden gerealiseerd. ***De gemeente Geertruidenberg heeft als doel dat in 2020 alle initiatieven duurzaam zijn.*** Om deze taak uit te voeren heeft de gemeente verschillende middelen tot haar beschikking.

Om er zorg voor te dragen dat initiatieven (plannen, ontwikkelingen e.d.) worden uitgevoerd binnen de wettelijke regels en/of normen worden deze getoetst. Om duurzaamheid binnen initiatieven te borgen vindt tevens een separate toetsing op duurzaamheid plaats: de duurzaamheidstoets (zie figuur 2). Immers, het voldoen van een initiatief aan de wettelijke norm wil niet zeggen dat een initiatief ook duurzaam is.

Duurzaamheidstoets

De duurzaamheidstoets vindt plaats aan de hand van het 3P-model waarbij een initiatief een netto positief resultaat moet hebben alvorens deze kan worden gerealiseerd. Voor ieder element van het 3P-model worden concrete thema's vastgesteld door de expertisegroep waarvoor subdoelen worden opgesteld die meetbaar en specifiek zijn. ⁴ Initiatieven moeten een positieve bijdrage leveren aan de subdoelen van de thema's behorende bij People, Planet en Profit. Om initiatieven die in eerste instantie géén netto positief resultaat hebben, en daarmee in disharmonie zijn met het 3P-model, toch een realisatiemogelijkheid te bieden is het toegestaan om compensatiemaatregelen toe te passen. Door de duurzaamheidstoets in het toetsingsproces op te nemen maakt deze toets onderdeel uit van de besluitvorming. Doordat deze toets geen initiatieven voorschrijft maar een beoordeling betreft is deze toekomstbestendig.

⁴ De uitwerking van de thema's per element en het formuleren van meetbare subdoelen vindt plaats in het duurzaamheidsprogramma.

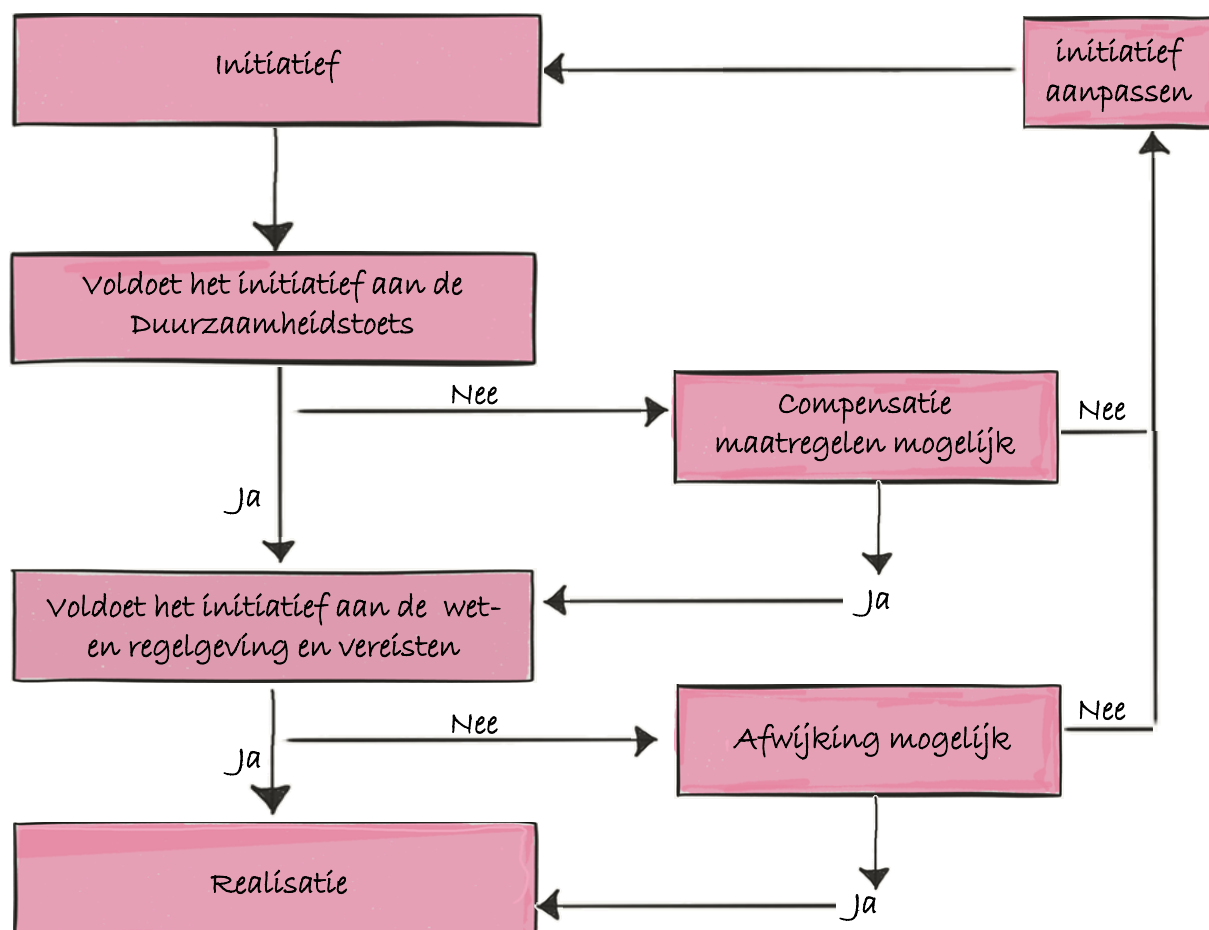


Toetsing wet- en regelgeving

Na het doorstaan van de duurzaamheidstoets wordt het initiatief getoetst aan vigerende wet- en regelgeving. De goedkeuring van deze toets vindt plaats in de vorm van een besluit waar voorwaarden (artikelen en voorschriften) aan zijn gekoppeld. Om duurzame initiatieven maximale ontwikkelingsruimte te bieden hebben doelvoorschriften de voorkeur boven middelvoorschriften in deze besluiten. Deze gedachtegang sluit aan op de op handen zijnde Omgevingswet en de daarin opgenomen gebiedsgerichte benadering. Hiermee wordt de mogelijkheid geboden om de leefomgevingsaspecten af te stemmen op de locatiespecifieke kenmerken van een gebied.

Bestuurlijke borging van duurzaamheid

Om ervoor te zorgen dat duurzaamheid ook op bestuurlijk niveau wordt geborgd is een duurzaamheidsparagraaf opgenomen in de college- en raadsvoorstellen.



Figuur 2: vereenvoudiging van duurzaamheid in het toetsingsproces



3 DUURZAAMHEID VANUIT ONZE IDENTITEIT

De gemeente wil duurzaamheid niet beperken. Wenselijke initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan duurzaamheid, zie hoofdstuk 2, zullen altijd worden omarmt. Eveneens wil de gemeente duurzaamheid actief promoten. De gemeente Geertruidenberg kenmerkt zich door een aantal hieronder te noemen identiteiten. Door te investeren in duurzaamheid binnen deze identiteiten vergroot de gemeente niet alleen de aandacht voor duurzaamheid maar tegelijkertijd ook de waarde van de identiteiten. Een Win-Win situatie.

3.1 Vestingstad Geertruidenberg.

De historische vestingstad Geertruidenberg is een kroonjuweel. De Markt wordt door kenners gerekend tot de mooiste van Nederland. De vesting is een bron van informatie over het verleden maar kan dit ook zijn voor de toekomst⁵.

De gemeente gaat investeren in duurzaamheid binnen de vestingstad door initiatieven binnen de vestingstad uitsluitend duurzaam te laten plaatsvinden. Het betreft hier initiatieven die harmonieus zijn aangaande People, Planet en Profit, zonder compensatiemaatregelen. Hiermee wordt een icoon binnen de gemeente versterkt en wordt de transitie van het verleden naar een duurzame toekomst op lokaal niveau bewerkstelligd.

3.2 Raamsdonk een rustieke agrarische kern

Raamsdonk is een hechte, rustieke agrarische kern met karakteristieke Langstraatboerderijen, in een fraaie landelijke omgeving. Hier is het buitengevoel bepalend voor de identiteit. Autonome initiatieven zetten hier het voorzieningenniveau onder druk. Deze initiatieven moeten gestructureerd worden, waarbij de initiatieven niet afzonderlijk worden beoordeeld maar juist ook als geheel.⁶

Om de aantrekkelijkheid van het gebied te waarborgen zal de gemeente enkel ontwikkelingen toestaan die duurzaam zijn en de identiteit van het gebied niet aantasten. Door als gemeente een rol in te nemen in de initiatiefasen van deze initiatieven zal de gemeente borgen dat de duurzaamheidsaspecten in alle fase van ontwikkeling worden meegenomen.

3.3 Raamsdonksveer winkelhart en voorzieningen

Raamsdonksveer herbergt het winkelhart en het grootste werkgebied van de gemeente. Er is een gevarieerd winkelaanbod en voorzieningen, maar de kwaliteit van het centrumgebied vraagt de aandacht.⁶

De gemeente heeft reeds geïnvesteerd in de kwaliteit van het centrumgebied. Voor de derde tranche zal de gemeente samenwerken met de ondernemersorganisatie om niet alleen de kwaliteit van het centrumgebied te vergroten maar ook het centrumgebied op een duurzame wijze te ontwikkelen.

3.4 De Donge als duurzame levensader

De gemeente heeft een belangrijke levensbron als ruggengraat door haar landschappelijke structuur lopen. Door te investeren in duurzame initiatieven rondom de Donge is de Donge niet alleen duurzaam vanuit ecologisch- en milieu-oogpunt, maar is het dat ook vanuit sociaal en economisch oogpunt.

⁵Gkracht 2025, Perspectieven voor Geertruidenberg, 2015



4 DE ROL VAN DE GEMEENTE GEERTRUIDENBERG

De rol van de overheid is de laatste jaren veranderd van sturend naar participierend en faciliterend. Dit betekent dat de wijze waarop de gemeente haar rol invult ook aan deze verandering onderhevig is. Het is voor een gemeente steeds belangrijker om in contact te zijn met haar inwoners. Bij duurzaamheid gaat het om bewustwording en concrete invulling daarvan met initiatieven. De rol van de gemeente is afhankelijk van het initiatief en de invloedsfeer waarbinnen het initiatief plaatsvindt. Een belangrijk uitgangspunt dat de gemeente Geertruidenberg hierbij hanteert is dat initiatiefrijke collectieven worden beloond.⁶De volgende rollen zijn hierbij te onderscheiden:

Faciliteren en stimuleren

Bewoners(groepen)/bedrijven of combinaties nemen zelf het initiatief. De gemeente faciliteert en stimuleert individuele bewoners, lokale groepen en organisaties om een actieve rol te spelen in de maatschappij. Hier is dus sprake van een 'participerende samenleving'.

Coproductie

De Gemeente en bewoners en/of bedrijven 'produceren' gezamenlijk het plan. Alle partijen zijn verantwoordelijk voor het plan; alle partijen hebben een stem, een taak en een verantwoordelijkheid. Hier is sprake van een samenwerkende gemeente.

Consultatie

Er is open en transparante interactie en overleg met bewoners(groepen) en/of bedrijven over de keuzes die nog open staan in het plan. Hoe de input van bewoners en/of bedrijven een rol kan spelen in het besluitvormingsproces, is aan het begin van het proces duidelijk voor alle deelnemers.

Informatie en voorlichting

De bewoners en/of bedrijven worden op de hoogte gehouden en voorzien van relevante informatie en hebben ook gemakkelijk toegang tot alle informatie die belangrijk kan zijn om te komen tot een initiatief of deze te realiseren.

Verbinden

De gemeente werkt op regionaal niveau samen om duurzaamheid aan te pakken buiten de directe invloedsfeer. De gemeente zoekt hierbij verbinding met regiogemeenten, provincie, andere overheidsinstanties en organisaties.

Toetsen

Initiatieven worden door de gemeente getoetst aan vigerende wet- en regelgeving om te bepalen of deze worden nageleefd en overheidsdoelen worden behaald.

⁶Gkracht 2025 Perspectieven voor Geertruidenberg, 2015



BIJLAGE



BIJLAGE: KANSEN VOOR DUURZAAMHEIDSINITIATIEVEN

De gemeente heeft reeds verschillende stappen ondernomen die ruimte bieden aan een verdergaande implementatie van duurzaamheid binnen de gemeente⁷. Daarnaast is middels het Atelier, met afgevaardigden van burgers en bedrijven, geïnventariseerde waar mogelijkheden liggen voor de uitvoering van duurzaamheidsinitiatieven. In deze bijlage zijn deze mogelijkheden weergegeven.

Duurzaam inkopen

De Gemeente heeft een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. De Gemeente zal daarom zoveel mogelijk duurzaam inkopen (denk ook aan de inkoop van duurzame materialen of transportmiddelen). De gemeente sluit hierbij aan op de VNG doelstellingen voor duurzaam inkopen. Door duurzaam in te kopen wordt het 3P-model toegepast op het inkoopproces.

Borgen duurzaamheid bij initiatie van projecten

Hoe eerder in een proces duurzaamheid wordt meegenomen hoe sneller inzichtelijk is of een project rendabel is wanneer het getoetst wordt, zie ook hoofdstuk 2. Medewerkers binnen de gemeente worden geïnstrueerd om te beoordelen in welke mate People, Planet en Profit in harmonie zijn. Tevens worden de medewerkers geïnstrueerd duurzaamheid in initiatiefases van projecten mee te nemen. Het meewegen van duurzaamheidsaspecten in alle fasen van een project draait om het formuleren, vastleggen en uitvoeren van ambities en deze mee te nemen naar de volgende projectfase.

Voorlichting en bewustwording

Om bewustwording te creëren voor duurzaamheid en de gemeentelijke duurzaamheidsvisie uit te dragen wordt de duurzaamheidsvisie vertaald naar een geanimeerde film. Het voordeel van een geanimeerde duurzaamheidsvisie van de gemeente Geertruidenberg is dat deze op de website kan worden gepost om de duurzaamheidsvisie op een duurzame en laagdrempelige wijze te communiceren.

Met energy naar synergie

Duurzaamheid binnen (bestaande) woningen is een grote uitdaging binnen de gemeente. Een uitdaging die in de concept- woonvisie⁸ is uitgewerkt. Om het energieverbruik de komende jaren te reduceren focust de gemeente Geertruidenberg zich op het volgende:

- i. Actief EPA label promoten met energielast per label, verbinden duurzaamheid en woonlasten
- ii. Nieuwbouw minimaal EPC=0 (energie neutraal); maar bij voorkeur NOM en zonder gas
- iii. Streven iedereen naar label B
- iv. NOM project in bestaande woningvoorraad
- v. Stimuleren duurzaamheidsacties burgers/marktpartijen
- vi. Collectief inkopen van zonnepanelen voor gemeentelijke gebouwen en partijen/bewoners gemeente Geertruidenberg
- vii. Duurzaam Geertruidenberg oprichten

⁷Inzichtelijk gemaakt middels de inventarisatie, zie §1.1

⁸Concept woonvisie 2017-2021 "Aangenaam en duurzaam wonen"



Pilotproject zonnepanelen:

De gemeente Geertruidenberg gaat in overleg met energieleveranciers en/of andere geschikte partijen omeen grote hoeveelheid zonnepanelen aan te schaffen. De zonnepanelen worden door plaatselijke installateurs of door burgers zelf aangesloten. De panelen worden op twee manieren gebruikt:

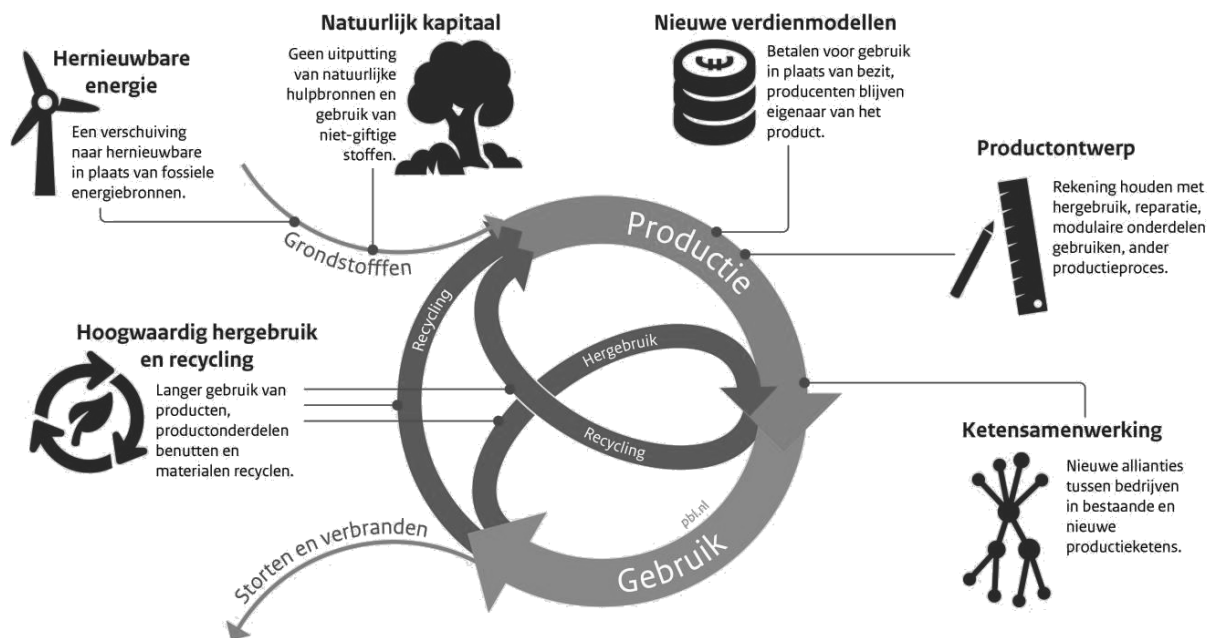
- i. voor plaatsing op nader te bepalen gemeentelijke gebouwen en objecten
- ii. voor rechtstreekse levering aan burgers tegen kostprijs of tegen duurzaamheidslening.

Succes verkoopt

Binnen de gemeente zijn reeds verschillende initiatieven opgesteld waarbij duurzaamheid een prominente rol heeft. Initiatieven die door burgers, bedrijven, de gemeente of in combinatie zijn geïnitieerd. Wanneer deze projecten tot een goed einde zijn gekomen zal de gemeente investeren in de promotie en communicatie van dit succes. Hiermee wordt bewustwording gecreëerd bij de gemeenschap aangaande duurzaamheid waarbij de gemeente laat zien dat investeren in duurzaamheid succesvol is en navolging krijgt: succes verkoopt zichzelf.

Circulaire economie

De komende jaren zal de gemeente de mogelijkheden verkennen om binnen de gemeente circulaire economie te ontwikkelen. De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Het systeem kent 2 kringlopen van materialen (zie figuur 3).



Figuur 3: circulaire economie



Een biologische kringloop, waarin reststoffen na gebruik veilig terugvloeien in de natuur. En een technische kringloop, waarvoor product(onderdelen) zo zijn ontworpen en vermarkt dat deze op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt kunnen worden. Hierdoor blijft de economische waarde zoveel mogelijk behouden. Het systeem is dus ecologisch en economisch gezien 'restauratief'. De ontwikkeling richting een circulaire economie is ook een economische kans⁹.

Duurzaamheidsloket

Er wordt een energieloket opgezet. Mogelijk dat dit loket kan worden uitgebreid tot een duurzaamheidsloket van waaruit de gemeente Geertruidenberg haar consulterende rol aangaande duurzaamheid kan invullen.

⁹ TNO becijferde in 2014 nog dat de potentie van de circulaire economie voor Nederland ruim 7 miljard bedraagt en ruim 50.000 banen kan scheppen.

Colofon

Opdrachtgever	:	Gemeente Geertruidenberg
Project	:	Duurzaamheidsvisie
Dossier	:	F1162-01-002
Omvang rapport	:	17 pagina's
Auteurs	:	Q. Cuppen en P. Pölz
Interne controle	:	W. Franssen
Projectleider	:	Q. Cuppen
Projectmanager	:	P. Pölz
Datum	:	22 december 2016



bel +31(0)492 33 07 08
e-mail info@qppc.nl
internet www.qppc.nl

QP Project Consultancy
bezoek of bel 't Cour 32 - 5701 MP Helmond
post postbus 175 - 5700 AD Helmond